

HAYAT

AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: M 4. NİSAN 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar
yalnız nikbinler, idealistlerdir.
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame
edemez, Tarihi yoğuramaz.*

İÇİNDEKİLER

Abbas Hilmi Paşanın bir eseri	Feyzi	289
Japonya ve Lâtin harfleri	Asahi	309
Peygamberler ve yeni ruh	Mehmet Emin	317
Millî tenkit	Celâl Nuri	319
Yunan şairi Victor Hugo	Salih Tosun	328
Demokrasi ve terbiye	Mehmet Saffet	336
Ankara Türk sanayi sergisi	Suphi Nuri	342
Milliyet devri	C. N.	344
Nankör edebiyat	Muallim Hüseyin Kâzım	354
Bizde sıhhat işleri	Dr. Halit Tekin	358
Londra donanma muahedesi	Rauf Ahmet	362
Medeniyet, kültür nedir ?	Orhan Nuri	378
Maverayi Neptünde bir yıldız	Yusuf Zığaeddin	380

ANKARA ve İSTANBUL

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI 20 K.

UMUMÎ HIFZISSİHHA KANUNU MÛNASEBETİLE BİZDE SİHHAT İŞLERİ

Cemiyetler de fertler gibidir. Nasıl bir fert muhtelif vazifeler gören azadan mürekkepe cemiyet te muhtelif vazifelerle mükellef fertlerin bir arada yaşamasından müşekkeldir. Fert iyi yaşayabilmek için herbir uzvunun ayrı ayrı sıhhi hallerile alâkadar olmakla beraber vücudünün heyeti umumiyesinin umumî sıhhat şartlarını da itina ile nazarı dikkate almak mecburiyetinde ise cemiyetler de kendisini terkip eden fertlerin yalnız teker teker şahsiyetlerini değil bununla beraber hepsinin bir arada yaşamalarından hâdis olan umumî hıfzıssıhhat hallerini de düşünmek mecburiyetindedir. Medeniyette ilerlemiş cemiyetler tekâmülde en ileri gitmiş zihayatlar gibidir.

İptidai mahlûkatta bazı azaya arız olan tagayyürat ve noksanlıklar onların heyeti umumiyesi üzerinde o kadar büyük bir tesir icra etmediği gibi iptidai cemiyetlerde de fertlerin hayatîyetleri hemen ayrı gibidir. Fakat mütekâmil ve müterakki cemiyetler efradı artık infirat vaziyetinden çıkmışlar demektir. Onlar artık birbirinden ayrı olarak yaşayamazlar, herbirisi diğerleri ve diğerleri yalnız birisi üzerinde müessirdirler. Binaenaleyh onların ayrı ayrı sıhhatleri cemiyet için nekadar lâzımsa herbiri için de heyeti umumiyenin sıhhati o kadar ehemmiyetlidir.

Halbuki memleketimizde yakın zamanlara kadar umumî hıfzıssıhhat kaideleri hemen hiç nazarı dikkate alınmazdı. Evlerin, köylerin ve şehirlerin bina ve teşkilinde iktisadî haller ve bir dereceye kadar güzellik şartlarına riayet edilirse de sıhhat işlerine hiç ehemmiyet verilmezdi. Halbuki bugün de bu işlere ehemmiyet veriliyor diyecek bir halde değiliz. Hususî evleri bırakınız mektep, han, hamam ve saire gibi umumî binalarda, köy ve mahalle teşkilâtında hıfzıssıhha kavaidine riayet edilmek şöy-

le dursun böyle bir esas, böyle bir kaide olup olmadığı hakkında bile bir fikir sahibi değildik, el'an da öyleyiz.

Yiyecek, içeceklerimizin tedarik ve ihzar şeraitine şöyle basit bir göz gezdirmek bunların sıhhi şeraitten nekadardan uzak olduğunu göstermeğe kâfidir. Birçoklarımız evlerinde titizlik gösterirler, ellerini yıkamadan sofraya oturmazlar. Bu fenadır, lüzumsuzdur demiyorum; çok âlâdır ve pek lâzımlıdır. Yalnız demek istediğim işte bu kadarla iktifa ederiz de önümüze gelen ekmeğin fırından çıkar çıkmaz soframıza gelinceye kadar nekadardan pis ellere, pis elbiselere ve sokak ayakkaplarıyla basılan yerlere değip oralarda süründüğünü hiç te düşünmeyiz bunun çirkinlik ve fenalığını his bile etmeyiz. Avuç dolusu para vererek bin itina ile iyi ve temiz su içmek merakile çatlarız da o suları getiren fıçıların çeşmelerde nasıl doldurulduğu, dolduranların ne pisliklerle uğraştığı, nakillerinin nekadardan pis şerait içinde yapıldığı tüyümüzü bile oynatmaz. Bir satıcının, bir bakkal, bir manav çırağının yanımıza biraz sokulmasını istemeyiz de, onun hiçbir pisliğe temastan sakınmıyan elleriyle avuçladığı, yaş, kuru meyvaları ve peynir gibi şeyleri ıstiha ile yemekten çekinmeyiz. Ekseriyeti azime ile sokaklarımız mezbele, lâğımlarımız açıktır. Bunlardaki manzara çirkinliğine aldırmanın fakat hepimizin sıhhatlerinin bunca tehlikelere nekadardan yakın olduğunu bir parça, bir lâhze bile düşünmeyiz.

Memleketimizin vüs'ati, muhtaç olduğumuz mesainin azameti ile mütenasip olmaktan çok uzak olan nüfus azlığına galebe edebilmek için izdivaçların çoğalması, çocukların düşürülmemesi için tedbirler düşünüyor, kanunlar yapıyoruz. Doğanları hastalıktan, ölümden vikaye etmek, kendisine ve vatana yarayabilecek kuvvet ve sıhhati haiz olmalarını temin eylemek ihtiyacını düşünmek bile istemiyoruz. Mutetabbiplerin, mezuniyetsiz ilâç yapan ve satanların kahrü tenkiline çalışmaktan vazgeçtik onları lâıykile takip edecek muntazam ve esaslı kanunlarımız yok.

Hayat hakkımız var diye çırpınıyoruz; fakat o hayatı imha ve ifna edecek; hiç olmazsa ızrar ederek zâfa düşürecek ahvalden çekinmeğe bile lüzum görmüyoruz.

Bütün bunlara sayılması müşkül birçok mühim eksiklikler daha ilâve edilebilir. Çünkü bu hususlarda pek iptidaîyiz, hiçbir mühim esas atılmamıştır. Belediyelerce ve sıhhiye idarelerince

şimdiye kadar yapılan şeyler hep şurada burada münferit teşebbüsler halinde kalmış, konulabilen esaslar bile yolunda takip edilememiştir. Dermeçatma, iptidaî, birbirini tutmaz, zaman ve mekânla nispeti kalmamış nakıs ve kuvvei teyidiyeden mahrum kanunlar ve nizamlarla ancak bilâmaksat boğuşmaktan başka bir şey yapılamıyordu. Lâkayit kanunlar ve nizamlar zaten lâkayit olan bizleri dolaşık yollarda dolaşık işlerle uğraşmaktan başka bir işe yaramıyordu. Bir iş yapmak istiyen azim sahipleri, kanunların kifayesizliği karşısında apışır kalır bir döğüşür, iki çırpınır, sonunda mağlûp ve hasir düşer kalırlardı. Kanunların iyilik ve eksiksizliği onlardan istifade etmesini bilenler elinde cemiyete hayırlı işler yapmağa yaramakla kalmazlar; fikrimce kanunlar aynı zamanda efrat ve cemiyeti terbiyeye hizmet eden birer vasıtaadırlar. Memleket ve cemiyetin vaziyet ve ihtiyacı nazarı dikkate alınmak şartile itina ile yapılan kanunlar intizamsızlıklara, fenalıklara mâni olduktan başka tedricî ve daimî tesirile ahlâk ve itiyatların da düzelmesine yardım eder. Bu sebeple fert ve cemiyet halinde faidesini aramağı bilmiyenler ve fenalıklardan kaçamıyanlar için kanunlar amir ve mücbir birer saik olur. Bidayette aynen tatbik edilemese bile yavaş yavaş gayeye doğru yükselmeğe daimî vemuntazam yardımı itibarile ehemmiyeti aşıkârdır.

İşte bütün bu sebeplerle Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin yeni tanzim ve Büyük Millet Meclisine takdim ettiğı kanun lâyihası bana, karanlıkta nakıs ve gayrimuntazam ışıklar arasında iş görmeğe çalışan bir adama karşı bu karanlık yere bol güneş ziyası dolduran vâsi bir pencere veya nurlar saçan bir elektrik lâmbası tesirini gösterdi. Bu lâyihanın maddelerini ve esbabı mucibesini okudum ve çok sevindim. Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin bu mühim teşebbüsünü minnet ve şükran hisleriyle karışık alkışlarla karşılamak lâzımdır. Bu lâyiha, diyebilirim ki, memleketimizde sıhhi ve içtimaî maksatla yapılmış ilk büyük bir eserdir ve tebciile şayandır.

Bu kanun, ondan istifade edilmesini bilenler elinde gayet nafi bir alet olacak, beceriksizleri de iş bilenler tarafından yola getirmeğe yarıyacaktır. O kadar zamandanberi lâkaydî içinde yuvarlanmış bir memleketin bir kanun ile hemen düzelivereceğini kabul etmek tabiî doğru olamaz. Fakat böyle bir kanun bu yol-

da atılacak adımların metanet ve insicam ile devamını temin eder.

Bu kanun lâyihası (Umumî Hıfzıssıhha Kanunu) namını taşımakta ve 15 fasla ayrılmaktadır. Birinci fasılda sıhhi ve içtimâî teşkilât muntazam ve müttehit bir hale ifrağ ediliyor, merci ve çalışma tarzı tayin ve tahdit ediliyor.

İkinci fasıl sari ve salgın hastalıklarla mücadele usul ve kavaidini tanzim ediyor. Üçüncü fasıl umumî kadınlarla meşguldür. Dördüncü fasıl muhacirlik sıhhi ahval ve şeraitini, beşinci fasıl gemiler, demiryollarını ve sair nakliyat vasıtalarının sıhhi işlerini, altıncı çocuk yedinci işçiler hıfzıssıhhası, sekizinci yenilecek ve içilecek şeyler ile kullanılacak bazı maddelerin, doku-zuncu maden suları ve kaplıcaların, mezarlıkların, on birinci fasıl şehir ve kasabaların sıhhi ahval ve şeraitini tanzime dairdir. On ikinci fasıl da gayrışihhi müesseselerle mücadeleye tahsis edilmiş, on üçüncü fasılda sıhhi istatistik ve coğrafya ve propaganda işleri gözetilmiş, on dördüncü ve on beşinci fasıllarda da ceza hükümleri ve umumî hükümler tesbit edilmiştir.

Lâyiha 308 maddeden müşekkel koca bir eserdir. Maddele-
rin bazıları ve belki birçokları tenkit edilebilecek bir şekildedir. Fakat bence bunların tenkidile vakit geçirilmektense, mütalea-
sile birçok ihtiyaçların ve zaruretlerin sevkile doğduğu anlaşı-
lan fikirleri muhtevi olduğu istidlâl edilen bu maddelerin hemen
kabulü evlâdır. İhtiyaçların doğurduğu esaslar memlekete lâzım
şeyler demektir. Onların tatbikına başlansın, her yeni şeye karşı,
bahusus bizde çok görüldüğü üzre, tetabuk edemiyen ve nazarı
tenkitlere boğulan kimseler belki bunda da, esasında değilse bi-
le, teferruatında şikâyet edebilecek şey veya şeyler bulabilecek-
lerdir. Bunları düşünmek bile abestir. İhtiyacın artık bağıra ba-
ğıra bizi zorladığı bu zamanda bu kanunu alkışlamaktan başka
bir şey yapmak doğru olmadığı fikrindeyim. Kanun tabiidir ki
birtakım külfetler tevhit edecektir. Fakat bir yemek için bile ne
külfetlere kalkıyoruz. Hayat budur. Yeter ki o külfetler böyle
birtakım sıhhi ve içtimâî ihtiyaçları tatmin için ihtiyar edilmiş
olsun. Nimet ve rahat külfetle kaimdir.

Tıbbiadli Umum Müdürü

Doktor

HALİT TEKİN